

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพฤติกรรมและความคาดหวังทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ : กรณีศึกษานักศึกษาที่เรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์ประจำปีการศึกษา 2/2554 ครั้งนี้ได้ทำการศึกษา แนวความคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 1 แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง
- 2 แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม
- 3 แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้
- 4 ความหมายของกฎหมายพาณิชย์
- 5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคาดหวัง

ไดมินักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความคาดหวังไว้ คือ

เบญจา นิลบุตร (2540. หน้า 10) ได้กล่าวว่า ความคาดหวังเกิดจากความรู้สึกนึกคิดในการ คาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นอย่างไร อันเป็นความปรารถนาจะให้ไปถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

สกวเดือน ปณสมิทธิ์ (2540. หน้า 64) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังไว้ว่า เป็นแนวคิดที่ บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด แล้วแสดงออกมาโดยการพูด การเขียน และการแสดงออกดังกล่าวนั้นขึ้นอยู่กับ ภูมิหลังทางสังคม ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งบุคคลอื่นอาจไม่เห็นด้วยก็ได้ หรือ อีกกล่าวหนึ่ง ความคาดหวัง คือ การแสดงออกทางทัศนคติอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ และเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก ทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงออก โต้ตอบสิ่งต่าง ๆ ในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ จึงควรพิจารณาในด้านองค์ประกอบของทัศนคติ ควบคู่ไปด้วย

สุรีย์ กาญจนวงศ์ (2542. หน้า 18) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง สภาพการประเมิน ความสามารถของตนเองกับความตั้งใจในการทำงานสู่เป้าหมายที่ต้องการ หากบุคคลมีความสามารถสูง ตั้งใจสูงจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานตามที่หวังผล จากความหมายความคาดหวังข้างต้นสรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นระดับ พฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของตนในการ ตัดสินใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ จะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดหรือต้องการให้เป็นไปตามความต้องการของตน

แนวคิดในการอธิบายความหวังของ (สุรีย์ กาญจนวงศ์ . 2541. หน้า 58) แบ่งเป็น 2 ประการ คือ ความคาดหวังเฉพาะกับความคาดหวังทั่วไป ซึ่ง ความคาดหวังเฉพาะ (Specific Expectancies) สะท้อนให้เห็นประสบการณ์ที่ได้รับจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ในอดีตกับความคาดหวังทั่วไป (Generalized Expectancies) ซึ่งเป็นผลรวมของประสบการณ์ใน สถานการณ์ต่างๆ ที่คล้ายคลึงกัน หรือเกี่ยวข้องกัน ความคาดหวังในลักษณะของการเป็นทฤษฎี ช่วยตัดสินใจในการกระทำว่ามี ข้อพิจารณาเกี่ยวกับความคาดหวัง 2 ประการ คือ พิจารณา เป้าหมายที่จะไปสู่สิ่งที่มีคุณค่ามากน้อย เพียงไร (Valance) และพิจารณาว่าสิ่งที่กระทำสามารถ คาดหวังให้ไปถึงจุดหมายได้เพียงไร

(Expectancy) โดยทั้ง 2 ประการนี้มีความสัมพันธ์กัน และ ความคาดหวังในการทำงานสู่เป้าหมายนี้ ได้มีแนวคิดสำคัญตามทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting Theory) โดยทินเนอร์ (Turner. 1982. pp. 145 - 150) ที่สรุปได้ว่าจิตใจของมนุษย์เรานั้น โดยธรรมชาติจะถูกกระตุ้นโดยเป้าหมาย (Goal) ให้ต้องแสดงพฤติกรรมตามเป้าหมายและความ ตั้งใจของตนเองเพื่อนำสู่การบรรลุเป้าหมายให้สำเร็จทั้งนี้ เนื่องจาก

1. มีความรู้สึกผูกพันตนเองกับเป้าหมายของการปฏิบัติงานที่ตั้งเอาไว้ และตนเองมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายด้วย จึงยืนยันยัดที่จะกระทำจนบรรลุผลสำเร็จ

2. เป้าหมายที่มีความยากจะจูงใจให้คนทำงานได้ผลงานดีกว่า เป้าหมายง่าย

3. เป้าหมายที่มีความเฉพาะเจาะจงย่อมจูงใจให้ทำมากกว่าเป้าหมายที่ไม่ชัดเจน

4. สิ่งจูงใจให้ทำงานจะไม่มี ความหมายต่อเป้าหมายหากไม่ได้ผูกพัน สิ่งจูงใจไว้กับเป้าหมาย

ทั้งนี้ความคาดหวังในความคิดของ (สุรีย์ กาญจนวงศ์. 2541. หน้า 3) หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ (ที่ถูกรับรู้) อย่างคลุมเครือว่าการเสริมแรงที่แน่นอนอย่างหนึ่ง จะเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำเฉพาะอย่าง ความคาดหวังตามแนวคิดของรอตเตอร์ เป็นสิ่ง คลุมเครือที่อาจสอดคล้องโอกาสที่จะเกิดขึ้นจริง หรืออาจไม่สอดคล้องก็ได้ ความคาดหวังเกิดขึ้น บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน รอตเตอร์ แยกความคาดหวัง ออกเป็น 2 อย่าง คือความคาดหวังเฉพาะกับความคาดหวังทั่วไป ความคาดหวังเฉพาะ (Specific Expectancy) สะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งในอดีต กับความคาดหวังทั่วไปที่ได้รับ (Generalized Expectancy) ซึ่งเป็นผลรวมของประสบการณ์ใน สถานการณ์ต่างๆ ที่คล้ายคลึงกันหรือเกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ สุพานี สุธงษ์วานิช (2549. หน้า 211 - 212) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของความคาดหวังว่าองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. คุณค่า (Valance) หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อผลลัพธ์ ของการกระทำที่เกิดจากการทำงานระดับความพอใจที่บุคคลคาดหวังจะมาจากการให้คุณค่าต่อ การทำงาน ถ้าเป็นงานที่มีคุณค่าสูง ก็จะมี ความพึงพอใจสูงมากตามด้วย

2. เครื่องมือ / สิ่งกระตุ้น (Instrumentality) หมายถึง สื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ วิธีทางที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าพอใจ

3. ความคาดหวัง (Expectancy) หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคล นั้นๆ บุคคล หรืออินทรีย์มีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง ทุกชีวิตพยายามดิ้นรนแสวงหาอย่าง น้อยที่สุดก็คือความต้องการ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เมื่อชีวปัจจัยเหล่านั้น ได้รับการตอบสนองแล้วก็มี ความต้องการสูงไปเรื่อยๆ จากความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างนี้เอง ทำให้เกิดความพยายามกระทำ ดำเนินการด้วยวิธีหนึ่งวิธีใดด้วยสื่อหรือเครื่องมืออย่างใดอย่าง หนึ่งเพื่อให้บรรลุความพอใจ หรือเพื่อให้ ได้รับผลการดำเนินการนั้นตามที่ได้แสดงความพยายาม นั้นเองเรียกว่าความคาดหวังและความพอใจสิ่งต่างๆ

ปราชญา กล้าผจญและสมศักดิ์คงเที่ยง (2542. หน้า72) กล่าวว่าความคาดหวัง (Expectation) หมายถึงสิ่งที่บุคคลรับรู้คาดคะเนว่าตนเองน่าจะทำอะไรได้เพียงใดนับเป็นการคาดคะเนถึงผลที่จะเกิดขึ้นได้จริงจากการกระทำของตนเอง ซึ่งอาจแตกต่างจากผลที่บุคคลนั้นปรารถนามุ่งหวังที่จะได้ความคาดหวังของบุคคล จะมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับ การแสดงพฤติกรรมจริงของบุคคล โดยที่องค์ประกอบ

ต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมมีส่วนที่ทำให้มีการ เปลี่ยนแปลงหรือการปรับระดับความคาดหวังได้มากกว่าการเปลี่ยนแปลง

กาเย (Gagne. 1985. p. 163) ได้กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นแรงจูงใจใน การเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ นอกจากนั้น ความคาดหวังยังสัมพันธ์กับความตั้งใจและการเลือกรับรู้แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง เป็นแนวคิดที่ต้องการอธิบายการเลือก หรือการตัดสินใจในการกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายหนึ่ง มีทฤษฎีหลายทฤษฎีที่ถูกพัฒนาขึ้นมาจาก แนวคิดเรื่อง ความคาดหวังทฤษฎีต่างๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในแนวคิดทางจิตวิทยาประเภทหรือ การเน้นกระบวนการคิดเป็นสำคัญ มีสมมติฐานว่า การที่คนเราจะแสดงพฤติกรรมในเรื่องใดนั้น ขึ้นอยู่กับ (สूरีย์ กาญจนวงศ์. 2541. หน้า 5)'

(1) การแสดงพฤติกรรมของเขานั้นจะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้มาก น้อยเพียงใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การกระทำนั้นมีความเป็นไปได้ (Probability) ที่จะได้รับ รางวัล (Reward) หรือบรรลุเป้าหมายที่ต้องการมากน้อยเพียงใด

(2) เป้าหมายที่ตั้งไว้มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด (Value of the Gola) อย่างไรก็ดีตามไม่ว่าจะเป็นความเป็นไปได้ของเป้าหมาย (Goal Likelihood) หรือคุณค่าเป้าหมาย (Goal Value) ล้วนแต่มีลักษณะแบบคลุมเครือ (Subjective) ที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ของบุคคลซึ่ง อาจแตกต่างจากความเป็นจริงก็ได้

เมื่อสรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังของนักจิตวิทยา รวมถึง นักการศึกษา ได้ใจความว่า ความคาดหวัง หมายถึง การคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้อง กับ พฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง อาจจะมีความเป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้ ในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้ง ไว้ ความคาดหวังนั้นๆ เกิดจากการที่มนุษย์ได้เลือกทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอย่างเต็มที่เต็ม ความสามารถ มนุษย์จึงอาจจะคาดหวังต่อการสัมฤทธิ์ผลจากกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งบางครั้งอาจจะมาก เกินไป และอาจทำให้รู้สึกผิดหวังเมื่อผลไม่เป็นอย่างที่คาดหวังไว้ ในเรื่องการศึกษา ที่ขณะนี้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาทมากในการมีส่วนร่วมทั้งกับบุตรหลาน และโรงเรียน บทบาท หนึ่งที่ผู้ปกครองมี ความตั้งใจในกิจกรรมนั้นๆ สูงมากคือการตัดสินใจเลือกสถานที่ศึกษาให้แก่บุตรหลาน จึงทำให้ ผู้ปกครอง พ่อ แม่ เกิดความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้นๆ อย่างมาก

ทฤษฎีความคาดหวัง

ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectation Theory) ซึ่งนักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม เชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ใช้ปัญญาหรือความคิดในการตัดสินใจว่า จะกระทำพฤติกรรมอย่างไรอย่างหนึ่งเพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายที่จะสนองความต้องการของตนเอง จึงเกิดสมมติฐานดังนี้ (อุไรวรรณ เกิดผล.2539)

1) พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้นโดยผลรวมของแรงผลักดันภายในของเขาเอง และแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม

2) มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการ ความปรารถนาและเป้าหมายที่แตกต่างกัน

3) บุคคลตัดสินใจที่จะทำพฤติกรรมโดยเลือกจากพฤติกรรมหลายอย่าง สิ่งที่เป็นข้อมูลให้เลือก ได้แก่ ความคาดหวังในค่าของผลลัพธ์ที่จะได้ภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้นไปแล้ว

ความคาดหวัง (Expectation Theory) เป็นความเชื่อหรือความคิดอย่างมีเหตุผล ในแนวทางที่เป็นไปได้ หรือเป็นความหวังที่คาดการณ์ว่าต้องการจะได้ในอนาคตของบุคคล ความคาดหวังจึงเป็น

สภาวะทางจิตที่บุคคลคาดหวังจะเนืองหน้าแต่บางสิ่งบางอย่างว่าควรจะมี ควรจะเป็นหรือควรที่จะเกิดขึ้นตามความเหมาะสม ในเรื่องของความคาดหวังจึงมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านได้แก่

อริยา คูหา (2546. หน้า 73-74) ได้กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาบนโลกใบนี้ เมื่อเติบโตขึ้นในช่วงอายุหนึ่งที่มีความต้องการ ความรู้สึกเป็นของตัวเอง หรือเมื่อมีวุฒิภาวะเจริญเติบโตขึ้นในทางความคิด ทุกคนต่างก็มีเป้าหมายให้กับตัวเองเพื่อต้องการให้เกิดความสำเร็จ และในการเดินทางที่จะไปสู่เป้าหมายนั้น ทุกคนก็จะต้องมีความคาดหวังให้กับความสำเร็จนั้น เพื่อให้ความคาดหวังนั้น อาจจะเป็นความคาดหวังให้กับตัวเองหรือเป็นความคาดหวังให้กับบุคคลอื่น โดยทำการคาดหวังให้บุคคลอื่นเป็นไปตามที่ตัวเองต้องการตามเป้าหมายที่วางไว้

โดยที่ Vroom (1964. หน้า103) ให้ทรงสนะเกี่ยวกับสมมุติฐาน 4 ประการที่เป็นบ่อเกิดแรงจูงใจในการทำงาน กล่าวคือ

1) การคาดหวังว่าเมื่อแสดงพฤติกรรมไปแล้วจะทำสิ่งนั้นได้หรือไม่ มีความรู้ความสามารถและมีสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกที่จะแสดงพฤติกรรมเพียงพอที่จะดำเนินได้มากเพียงใดและมีบทบาทที่สามารถแสดงความสามารถทำได้ดีเพียงใด

2) การคาดหวังว่าเมื่อทำงานนั้นแล้วทำได้ดีเพียงใด

3) การคาดหวังว่าเมื่อทำงานนั้นได้แล้วจะได้ผลลัพธ์อย่างที่ต้องการหรือไม่

4) การตีผลลัพธ์ที่ได้จากการกระทำ ถ้าเขาเห็นว่ากระทำแล้วมีค่า เขาก็อยากทำ แต่ถ้าไม่มีค่าเขาก็ไม่สนใจ จึงสรุปได้ว่าคนเรามีแรงจูงใจในการกระทำสิ่งใด ๆ ย่อมมีความคาดหวังตามเงื่อนไขข้างต้น เพราะหากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปแล้วแรงจูงใจย่อมขาดหายไปด้วย เมื่อดูตามสภาพแล้ว

ทฤษฎีเน้นเรื่องการพัฒนา โดยที่ Vroom เน้นว่า มนุษย์ควรรู้จักตนเอง รู้ขีดจำกัดและความสามารถของตน

เทอร์เนอร์ (Turner. 1982. pp. 349 - 351) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความ คาดหวังว่าลักษณะของความคาดหวังนั้นเปรียบเหมือนกับ “การเล่นละครเวที” กล่าวคือ จะต้อง มี ผู้แสดง ผู้ชม และมีบทบาทสำหรับผู้แสดง คือ ความคาดหวัง หมายถึง ภาวะความเป็นจริงต่างๆ ทางสังคมจะสามารถ เปรียบได้ เช่นกับละคร ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆ ทางสังคมมากมาย โดยบรรทัดฐานเป็น ตัวกำหนดว่าบุคคลควรมีพฤติกรรมเช่นใดในสังคม กิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ ทางสังคมจะ ถูกจัดระบบและควบคุมโดยบรรทัดฐานที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์และเงื่อนไขของสังคม แตกต่างกันไป ความคาดหวังจากผู้ร่วมแสดงคนอื่นๆ หมายถึง การที่สังคมมีบรรทัดฐานซึ่งเปรียบ เหมือนสคริปที่จะกำหนดบทบาทของบุคคลในความสัมพันธ์กันทางสังคมดังกล่าวแล้วบุคคลใน สังคมจึงต้องมีการสวมบทบาทซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะได้คาดหวังพฤติกรรมของบุคคลอื่นในสังคม ที่แสดงออกและสามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่ถูกต้องได้ตามความคาดหวังของสังคมและบุคคลอื่น

ความคาดหวังจากผู้ชม หมายถึง เป็นความคาดหวังของบุคคลในสังคมที่ อยู่ในสถานภาพต่างๆ กัน ซึ่งจะต้องคาดหวังและสวมบทบาทของบุคคลอื่นที่เป็นเครื่องนำทางไปสู่ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างถูกต้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่เป็นความคาดหวังร่วม

สรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นความคิด ความเชื่อ ความต้องการ ความมุ่งหวังหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง เช่น บุคคล การกระทำหรือเหตุการณ์เป็นต้น จึงเป็นการคิดล่วงหน้าโดยมุ่งหวังใน

สิ่งที่เป็นไปได้ว่าจะเกิดตามที่ตนคิดไว้ ทั้งนี้ความคาดหวังของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความต้องการและ
เป็นไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

การกำหนดความคาดหวัง

นวลจันทร์ เพิ่มพูนรัตนกุล (2540. หน้า 11) กล่าวถึง การกำหนดความ คาดหวังตามความคิด
ของ เดอ เช็คโค ว่าการกำหนดความคาดหวังของบุคคล นอกจากขึ้นอยู่กับ ระดับความยากง่ายของงาน
แล้ว ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาในครั้งนั้นๆ ด้วย ดังที่ได้กล่าว ไว้ว่า การที่บุคคลเคยประสบ
ความสำเร็จในการทำงานนั้นมาก่อน ก็กำหนดความคาดหวังใน การทำงานในคราวต่อไปสูงขึ้นและ
ใกล้เคียงกับความสามารถจริงมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม ระดับความหวังต่ำลงมาเพื่อป้องกันมิให้ตน
เกิดความรู้สึกล้มเหลวจากการที่วางระดับความหวังไว้ สูงกว่าความสามารถจริง

การที่บุคคล จะกำหนดความคาดหวังของตนนั้นจะต้องประเมินความ เป็นไปได้ด้วย ทั้งนี้เพราะความ
คาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดและคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่ง หนึ่งสิ่งใดโดยสิ่งนั้นๆ อาจเป็นรูปธรรม
หรือนามธรรมก็ได้ ความรู้สึกนึกคิดหรือคาดการณ์นั้นจะมี ลักษณะเป็นการประเมินค่าโดยมาตรฐาน
ของตนเองเป็นเครื่องวัดการคาดการณ์ของแต่ละบุคคล แม้จะเป็นการให้ต่อสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือ
นามธรรมชนิดเดียวกันก็อาจแตกต่างกันออกไปได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจและ
การเห็นคุณค่าความสำเร็จของสิ่งนั้นๆ

บุคคลที่มีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง ซึ่งเกิดจากการที่สังคม หรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก
อยู่ถ่ายทอดความนิยมทางสังคมมา การที่บุคคลตัดสินใจกระทำ ก็ เพื่อให้บรรลุสิ่งที่คาดหวังไว้นั้น เช่น
การตัดสินใจที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาเพื่อไป ศึกษาต่อในแขนงที่ตนสนใจและประกอบ
อาชีพตามที่คาดหวังไว้

แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

ความหมายของพฤติกรรม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520. หน้า 10) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึงกิจกรรม
ทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ได้ เช่น การทำงานของหัวใจการทำงานของ
กล้ามเนื้อ การเดิน การพูด การคิด ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ เป็นต้น

อรุณ รักธรรม (2524. หน้า 13) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การปฏิบัติซึ่ง
บุคคลใดบุคคลหนึ่งแสดงต่อบุคคลหนึ่ง หรือบุคคลอื่นในการที่ถูกต้อง หรือผิดไปจากปทัสถานแห่ง
ขนบธรรมเนียม หรือมารยาทของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พฤติกรรมหมายถึง กระบวนการที่
เกิดขึ้น โดยการกระทำที่มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างระบบร่างกายกับเครื่องกระตุ้น

สมพร สุทัศนีย์ (2531. หน้า 3) ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมและนิสัยต่าง ๆ อันเนื่องมาจากประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ และความคาดหวังต่าง ๆ จินตนา
สุขมาก (2536. หน้า 5) การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปฏิกิริยาตอบสนองหรือพฤติกรรม อัน
เนื่องมาจากบุคคลได้มีประสบการณ์ในขณะที่บุคคลนั้นมีสติสัมปชัญญะอันสมบูรณ์ แต่บางครั้งอาจเป็น
ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวก็ได้

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544. หน้า 94) กล่าวถึงการเรียนว่า เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแต่ละคนสามารถรับสิ่งที่เรียนเข้ามาเป็นพฤติกรรมใหม่ของตน พฤติกรรมดังกล่าวสามารถสังเกตเห็นได้จากการที่ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติในขณะที่เรียน

ฮิลการ์ด (วัฒนชัย ธีรศิลาเวช. 2546. หน้า16 ; อ้างอิงมาจาก Hilgard. 1975 . pp. 194) ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม โดยการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

สมิธ (วัฒนชัย ธีรศิลาเวช. 2546. หน้า 16 ; อ้างอิงมาจาก Smith. 1976. pp. 18-26) ได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า วิธีการเรียนเป็นยุทธวิธีในการเรียนอย่างหนึ่ง ที่ผู้เรียนแต่ละคนเลือกใช้ในขณะที่กำลังเรียนเนื้อหาในหลักสูตร สีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้สึกและบุคลิกภาพของนักศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นตัวบอกรูปแบบพฤติกรรมของนักเรียนในสภาพการเรียนรู้อีกด้วย

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกทุกอย่างของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายใต้สถานการณ์นั้น ๆ ทั้งที่สังเกตได้โดยตรงและสังเกตไม่ได้โดยตรง แต่สามารถวินิจฉัยได้ว่ามีพฤติกรรมหรือไม่โดยการใช้เครื่องมือทดลองหรือทดสอบ

องค์ประกอบของการเรียน

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530. หน้า481-482) สรุปว่า “การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วย องค์ประกอบทั้ง 4 เป็นอย่างน้อย ได้แก่ แรงขับ สิ่งเร้า การตอบสนอง และส่งเสริมแรง” สัจอุทรานันท์ (2532. หน้า 42) กล่าวว่า “องค์ประกอบของผู้เรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ได้แก่ ความสามารถทางสติปัญญา อัตราการเรียน ลักษณะการเรียน และประสบการณ์เดิม” กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของการเรียน ได้แก่ องค์ประกอบด้านตัวผู้เรียน เช่นสติปัญญา สุขภาพร่างกาย จิตใจ ลักษณะวิธีการสอน ความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่ครูสอน และความมานะพยายามในการเรียน นอกจากองค์ประกอบเหล่านี้ ผู้เรียนควรจะต้องได้รับการแนะแนวเกี่ยวกับพฤติกรรมเรียนที่ได้อย่างถูกต้อง เพื่อความสำเร็จในการเรียน 3. พฤติกรรมเรียนและวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพ

วอลตัน (ฉันทนา กล่อมจิต, กอบพร อินทรตั้ง และวิลาวัลย์ จตุรธำรง. 2543. หน้า 9 ; อ้างอิงมาจาก Walton Paul. 1974) ได้กล่าวถึงนักศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการเรียนมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีเป้าหมายในการศึกษา
2. ระลึกลักษณะของการศึกษาในสถาบันเป็นโอกาสเฉพาะ สำหรับพัฒนาทางสติปัญญาและใช้โอกาสนี้ให้เกิดประโยชน์
3. มีทักษะการเรียนที่ดี
4. มีความพากเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ควรประกอบด้วย
 1. การรู้จักแบ่งเวลาและใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
 2. การฝึกให้มีทักษะในการอ่าน
 3. การฟังและจดจำคำบรรยาย
 4. การหาความรู้เพิ่มเติม
 5. การเตรียมตัวสอบ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองและค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง แต่ทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว รวมทั้งอาศัยทักษะกระบวนการต่าง ๆ อาทิ ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิดและกระบวนการคิดต่าง ๆ ทักษะการจัดการ และทักษะการทำงานเป็นกลุ่มหรือทำงานเป็นทีม เป็นต้นนอกจากนั้น การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีระบบ การทำกิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง มีความรู้ความเข้าใจ ลึกซึ้งและอยู่คงทน จึงจะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการแก้ไขสถานการณ์ที่หลยกลายได้

งานวิจัยงานวิจัยต่างประเทศ

ลัมพ์คิน (เทพนา เครือคำ. 2547. หน้า 53 ; อ้างอิงมาจาก Lumpkin. 1991. Pp. 3694-A) ได้ศึกษาผลทักษะการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อได้ศึกษาผลทักษะการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วไม่แตกต่างกัน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เป็นนักเรียนเกรด 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มทดลองที่มีเป็นนักเรียนเกรด 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

กระบวนการเกิดพฤติกรรม

สุรพล พยอมแย้ม (2545. หน้า 25-26) ได้แบ่งกระบวนการเกิดพฤติกรรมเป็น 3 กระบวนการ ดังนี้คือ

1. กระบวนการรับรู้ (Perception Process) กระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการเบื้องต้นที่เริ่มจากการที่บุคคลได้รับสัมผัสหรือรับข่าวสารจากสิ่งเร้าต่าง ๆ โดยผ่านระบบประสาทสัมผัส ซึ่งรวมถึงการรู้สึกกับสิ่งเร้าที่สัมผัสนั้นด้วย

2. กระบวนการคิดและเข้าใจ (Cognition Process) กระบวนการนี้อาจเรียกไว้ว่า

“กระบวนการทางปัญญา” ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประกอบไปด้วยการเรียนรู้ การคิด และการจำลองจนการนำไปใช้หรือเกิดพัฒนาการจากการเรียนรู้ นั้น ๆ ด้วย การรับสัมผัสและการรู้สึกที่นำมาสู่การคิดและเข้าใจนี้เป็นระบบการทำงานที่มีความละเอียดซับซ้อนมาก และเป็นกระบวนการภายในทางจิตใจที่ยังมีอาจศึกษาและสรุปเป็นคำอธิบายอย่างเป็นหลักการที่ชัดเจนได้

3. กระบวนการแสดงออก (Spatial Behavior Process) หลักจากผ่านขั้นตอนของการรับรู้และการคิดและเข้าใจแล้วบุคคลจะมีอารมณ์ตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับรู้ นั้น ๆ แต่ยังมีได้แสดงออกให้ผู้อื่นได้รับรู้ ยังคงเป็นพฤติกรรมภายในที่อยู่ภายใน (Covert Behavior) แต่เมื่อได้คิดและเลือกที่จะแสดงการตอบสนองให้บุคคลอื่นสังเกตได้เราจะเรียกว่า พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ซึ่งพฤติกรรมภายนอกนี้เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่มีอยู่ทั้งหมดภายในตัวบุคคลนั้น

เมื่อมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่ง การแสดงออกมาเพียงบางส่วนของที่มีอยู่จริงเช่นนี้ จึงเรียกว่า Spatial Behavior

โดยแท้จริงแล้ว กระบวนการย่อยทั้ง 3 ขั้นตอนนั้นไม่สามารถแยกออกจากกันหรือเป็นอิสระต่อกันได้ เพราะการเกิดพฤติกรรมแต่ละครั้งจะมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันอย่างมาก

ประเภทของพฤติกรรม

ชัยพร วิชชาวุธ (2515: หน้า 21-22) ได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมไว้ 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่ผู้อื่นสามารถสังเกตได้โดยตรงจากประสาททั้ง 5 (ตา หู จมูก ปาก และผิวหนัง) ซึ่งสามารถแบ่งย่อยลงไปได้อีก คือ

1.1 พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยตรง ไม่ต้องใช้เครื่องมือช่วย บางครั้งเรียกว่าพฤติกรรมโมลาร์ (Molar Behavior) เช่น หัวเราะ ร้องไห้ อ้าปาก กระโดด เป็นต้น

1.2 พฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง ต้องใช้เครื่องมือช่วย บางครั้งเรียกว่า พฤติกรรมโมเลกุล (Molecular Behavior) เช่น การเต้นของหัวใจฟังจากเครื่องฟังหัวใจที่แพทย์ใช้ ความดันโลหิตสูงดูจากเครื่องวัดความดันโลหิต เป็นต้น

2. พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลโดยรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัวก็ตาม โดยปกติผู้อื่นไม่อาจสังเกตเห็นพฤติกรรมประเภทนี้โดยตรงถ้าไม่บอกไม่แสดงออกมาให้เป็นที่สังเกต พฤติกรรมภายในจึงเป็นเรื่องประสบการณ์ส่วนบุคคล (Private Experience) คนเท่านั้นที่รู้ ตัวอย่างเช่น ความคิด ความจำ จินตนาการ ความฝัน และพฤติกรรมการรู้สึกต่าง ๆ เช่น กลัว หิว เสียใจ เจ็บ เป็นต้น ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงก็สามารถจะสังเกตได้โดยทางอ้อม เช่น การใช้แบบทดสอบหรือสังเกตจากพฤติกรรมภายนอกที่เป็นการสรุปโยงถึงพฤติกรรมภายใน ซึ่งพฤติกรรมภายในนั้นสามารถแบ่งได้ 2 ชนิด คือ

2.1 พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยรู้สึกตัว (Conscious Processes) เช่น หิว เหนื่อย ตื่นเต้น เจ็บปวด พฤติกรรมเหล่านี้เจ้าของพฤติกรรมรู้ตัวว่ามันเกิดและเจ้าของพฤติกรรม อาจจะควบคุมหรือเก็บความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ไม่แสดงออกซึ่งกิริยาอาการหรือสัญญาณใด ๆ

2.2 พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้สึกตัว (Unconscious Processes) พฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้นภายในโดยที่บางครั้งบุคคลไม่รู้สึกตัว แต่มีผลต่อพฤติกรรมภายนอกของบุคคลผู้นั้น เช่น ความขลาด ความกลัว ความคิด ความสับสน ความปรารถนา ความสุขใจ เป็นต้น

แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

การรับรู้เป็นผลเนื่องมาจากการที่มนุษย์ใช้วัยวะรับสัมผัส (Sensory motor) ซึ่งเรียกว่าเครื่องรับ (Sensory) ทั้ง 5 ชนิด คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง

จากการวิจัยมีการค้นพบว่า การรับรู้ของคนเกิดจากการเห็น 75% จากการได้ยิน 13% การสัมผัส 6% กลิ่น 3% และรส 3%

การรับรู้จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพล หรือปัจจัยในการรับรู้ ได้แก่ ลักษณะของผู้รับรู้ ลักษณะของสิ่งเร้า

เมื่อมีสิ่งเร้าเป็นตัวกำหนดให้เกิดการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องมีการรับรู้เกิดขึ้นก่อน เพราะการรับรู้เป็นหนทางที่นำไปสู่การแปลความหมายที่เข้าใจกันได้ ซึ่งหมายถึงการรับรู้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ ถ้าไม่มีการรับรู้เกิดขึ้น การเรียนรู้อย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ การรับรู้จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความคิดรวบยอด ทักษะคติของมนุษย์อันเป็นส่วนสำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนการสอนและการใช้สื่อการสอนจึงจำเป็นจะต้องให้เกิดการรับรู้ที่ถูกต้องมากที่สุด

ทฤษฎีรูปแบบการเรียนรู้การสอน

การเรียนรู้การสอนเน้นความจำ (memory model)

ก.ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ดังนี้

จอยส์และวิลส์ (ทศนา แชนณี. 2545. หน้า 229 ; อ้างอิงจาก Joyce & Weil , 1996. Pp. 209 - 231) ได้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลัก 6 ประการเกี่ยวกับ

1) การตระหนักรู้ (awareness) ซึ่งกล่าวว่าการที่บุคคลจะจดจำสิ่งใดได้นั้น จะต้องเริ่มจากการรับรู้สิ่งนั้น หรือการสังเกตสิ่งนั้นอย่างตั้งใจ และ

2) การเชื่อมโยง (association) กับสิ่งที่รู้แล้วหรือจำได้

3) ระบบการเชื่อมโยง (link system) คือระบบในการเชื่อมความคิดหลายความคิดเข้าด้วยกัน ในลักษณะที่ความคิดหนึ่งจะไปกระตุ้นให้จำอีกความคิดหนึ่งได้

4) การเชื่อมโยงที่น่าขบขัน (ridiculous association) การเชื่อมโยงที่จะช่วยให้บุคคลจดจำได้ดี นั้น มักจะเป็นสิ่งที่แปลกไปจากปกติธรรมดา การเชื่อมโยงในลักษณะที่แปลก เป็นไปไม่ได้ ขวนให้ ขบขัน มักจะประทับในความทรงจำของบุคคลเป็นเวลานาน

5) ระบบการใช้คำทดแทน

6) การใช้คำสำคัญ (key word) ได้แก่ การใช้คำ อักษรหรือพยางค์เพียงตัวเดียว เพื่อช่วย กระตุ้นให้จำสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ได้ดีและได้นาน และได้เรียนรู้ กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีก

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ในการเรียนการสอนสาระใด ๆ ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระนั้นได้ดีและนาน โดยการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่1การสังเกตหรือศึกษาสาระอย่างตั้งใจ

ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในสาระที่เรียน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น ให้อ่านเอกสาร แล้วขีดเส้นใต้คำ / ประเด็นที่สำคัญให้ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน ให้หาคำตอบของคำถามต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นที่2 การสร้างความเชื่อมโยง

เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาสาระที่ต้องเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการจดจำ กับสิ่งที่ตนคุ้นเคย เช่น กับคำ ภาพ หรือความคิดต่าง ๆ (ตัวอย่างเช่น เด็กจำไม่ได้ว่าค่ายบางระจัน อยู่ จังหวัดอะไร จึงโยงความคิดว่าชาวบ้านบางระจันเป็นคนกล้าหาญ สัตว์ที่ถือว่าเก่งกล้าคือ สิงห์โต บางระจันจึงอยู่ที่จังหวัดสิงห์บุรี) หรือให้หาหรือคิดคำสำคัญที่ไม่คุ้นหรือยากด้วยคำ ภาพ หรือ ความหมายอื่น ๆ หรือการใช้การเชื่อมโยงความคิดเข้าด้วยกัน

ขั้นที่3 การใช้จินตนาการเพื่อให้จดจำสาระได้ดีขึ้น ให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการเชื่อมโยงสาระต่าง ๆ ให้เห็นเป็นภาพที่น่าขบขัน เกินความเป็นจริงขั้นที่4 การใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ทำไว้ข้างต้นในการทบทวน ความรู้และเนื้อหาสาระต่าง ๆ จนกระทั่งจดจำได้

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

การเรียนโดยใช้เทคนิคช่วยความจำต่าง ๆ ของรูปแบบ นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่เรียนได้ดีและได้นานแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกมาก

ความหมายของกฎหมายพาณิชย์

ความหมายของกฎหมายพาณิชย์ คือ กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งและการจัดองค์กรทางธุรกิจ หลักกฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกรรมทางธุรกิจ เช่น กฎหมายลักษณะหนี้ กฎหมายลักษณะนิติกรรม และสัญญา กฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์สินและเช่าซื้อ กฎหมายลักษณะยืม ค้ำประกัน จำนอง และจำนำ กฎหมายลักษณะตั๋วเงิน กฎหมายลักษณะการจ้างแรงงานและการจ้างทำของ กฎหมายลักษณะตัวแทน และนายหน้า และศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นวิชาบังคับเรียนที่บรรจุไว้ในหลายหลักสูตร อันเป็นพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้ด้านกฎหมายที่นักศึกษาจำเป็นต้องรู้เพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันและการทำงานต่อไปในอนาคต

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเรียนโดยใช้เทคนิคช่วยความจำต่าง ๆ ของรูปแบบ นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่เรียนได้ดีและได้นานแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกมาก

ปรีชา หมั่นคง (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปริญญาทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปริญญาทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา โดยรวม และเป็นรายด้านห้าด้านคือ ด้านหลักสูตร ด้านวิธีสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัจจัยที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน และด้านคุณลักษณะของอาจารย์ จำแนกตามตัวแปรเพศระดับการศึกษา แผนหลักสูตรที่ศึกษา สถานภาพทางการศึกษา สถานภาพการทำงานพื้นฐานทางการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปริญญาทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในปีการศึกษา 2546 จำนวน 286 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 66 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นิสิตบัณฑิตศึกษา มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตบัณฑิตศึกษา มีความพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียน

การสอน ด้านปัจจัยที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านคุณลักษณะของอาจารย์ นิสิตบัณฑิตศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อุสาคี ศุภพันธ์, มณีนันท์ ภัทรจินดา, ปิยนุช บุญเพิ่ม (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ในวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 40 คน จากนักศึกษา จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและแนวทางการสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การบันทึกแถบเสียงและการจดบันทึกการสนทนากลุ่มย่อยจำนวน 3 กลุ่ม จนได้ข้อมูลอิ่มตัว การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาสรุปได้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่พอใจในวิธีการจัดการเรียนการสอนในวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ที่ได้ดำเนินการ ส่วนความต้องการการจัดการเรียนการสอนที่นักศึกษาพึงประสงค์เพิ่มเติมมีดังนี้ 1. นักศึกษาต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น 2. ต้องการอาจารย์ที่กระตุ้นให้เกิดการคิดและโต้ตอบขณะสอน หรือช่วยให้เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น 3. ต้องการประเมินผลการเรียนด้วยตนเองจากแบบทดสอบ ซึ่งจะทำให้รู้ถึงจุดเน้นของเนื้อหาวิชา 4. ต้องการสื่อการสอนที่มองเห็นภาพชัดเจน จำต้องได้มาช่วยในการเรียนรู้ 5. ต้องการกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย 6. ต้องการเห็นสถานการณ์จริงของแผนกสูติกรรมทุกแผนกก่อนเรียนทฤษฎี 7. ต้องการฝึกปฏิบัติการในห้องปฏิบัติการพยาบาล และดูสถานการณ์จริงซ้ำก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติ 8. ต้องการการยอมรับจากผู้รับบริการและผู้ร่วมวิชาชีพด้วยวิธีการหลีกเลี่ยงการตำหนิต่อหน้าผู้รับบริการหรือผู้ร่วมวิชาชีพ 9. ต้องการกำลังใจ ความมั่นใจ และความเชื่อมั่นจากอาจารย์ผู้สอน

ฉัตรชัย พงษ์ลิขิตพัฒน์ (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน สถาบันการบิณฑลเรือน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในสถาบันการบิณฑลเรือนจำนวนนักเรียน 272 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน สถาบันการบิณฑลเรือนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ส่วนการเปรียบเทียบในด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และหลักสูตรการเรียนไม่มีความแตกต่างในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิชิต สุรัตน์เรืองชัยและคณะ(2548) รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน ปัญหาการจัดการเรียนการสอน และความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา ตามความคิดเห็นของคณาจารย์และนิสิตโดยจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิธีดำเนินการวิจัยใช้การสำรวจข้อมูลและการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล ได้แก่ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 300 คน ได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และนิสิตระดับปริญญาตรี ภาคปกติ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีการศึกษา 2546 จำนวน 2,000 คนได้จากการสุ่มแบบสัดส่วน (Quota Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำ Focus Group ได้แก่ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยบูรพา 45 คน และนิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติของมหาวิทยาลัยบูรพา 45 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา คณาจารย์มีความคิดเห็นว่ามี

จัดทำประมวลการสอนครบทุกวิชา ใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากที่สุด พฤติกรรมการสอนของคณาจารย์อยู่ในระดับดีมาก รับผิดชอบการสอนครบถ้วน มีการใช้สื่อการสอนสม่ำเสมอ วัดและประเมินผลโดยเน้นเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนรู้ มีการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนนิสิตมีความคิดเห็นว่า วิธีสอนที่คณาจารย์ใช้มากที่สุดได้แก่ การสอนแบบบรรยาย พฤติกรรมการสอนของคณาจารย์อยู่ในระดับดีปานกลาง พฤติกรรมการสอนที่คณาจารย์ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีการใช้สื่อการสอนสม่ำเสมอ และมีการวัดประเมินผลการเรียนโดยเน้นการวัดเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบมากที่สุด 2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา คณาจารย์มีความคิดเห็นว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่พบมากที่สุดได้แก่ ไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องจากภาระงานสอนและงานอื่น ๆ มากเกินไป นิสิตไม่มีความพร้อมขาดความมุ่งมั่นในการเรียน ขาดความรับผิดชอบ ขาดความอดทน ขาดระเบียบวินัยไม่กล้าแสดงออก ไม่ตรงต่อเวลา พื้นฐานไม่ต่ออุปกรณ์การสอนประจำห้องเรียนไม่เพียงพอจำนวนนิสิตในชั้นเรียนมากเกินไป ทำให้การวัดและประเมินผลทำได้ยาก และไม่มีเวลาปรับปรุงการสอนเนื่องจากภาระงานสอนมาก ส่วนนิสิตมีความคิดเห็นว่าปัญหาการดำเนินการสอนที่พบมากที่สุด ได้แก่ อาจารย์ขาดเทคนิคการสอน ขาดกิจกรรมการปฏิบัติ เน้นการบรรยายมากเกินไป อธิบายไม่ชัดเจน การใช้แผ่นโปร่งใสของอาจารย์ตัวหนังสือเล็กมองไม่ค่อยเห็นเปลี่ยนแผ่นโปร่งใสเร็วเกินไป เครื่องฉายไม่มีคุณภาพ ไม่มีการวัดและประเมินผลเป็นระยะวัดและประเมินผลความจำมากกว่าการนำไปใช้และข้อสอบยากเกินไป 3. ความต้องการพัฒนาการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา คณาจารย์ต้องการได้รับการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ในเรื่องต่อไปนี้เป็นรูปแบบและเทคนิคการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการช่วงเวลา 3-5 วัน ณ สถานที่ภายในมหาวิทยาลัยบูรพา ส่วนนิสิตต้องการให้คณาจารย์เตรียมการสอนล่วงหน้าและเข้าสอนให้ตรงเวลา สอนให้สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อหน่าย ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย น่าสนใจ วัดและประเมินผลเป็นระยะสม่ำเสมอเพื่อพัฒนานิสิต และปรับปรุงเนื้อหาวิชาที่สอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

วิภาวรรณ สิงห์พริ้ง, ทศนีย์ ตันติพิศาลกุล, อังสนา จันแดง, ภูษงค์ แพรขาว (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในการเตรียมพร้อมต่อการสอนวิชาบรรยายที่ระดับมาก ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนและคุณลักษณะผู้สอนที่ระดับปานกลาง ความพึงพอใจต่อวิชาปฏิบัติการของวิชาพื้นฐานที่ระดับมาก และนักศึกษาให้ความเห็นเรื่องความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาพื้นฐานคณะวิทยาศาสตร์กับเนื้อหาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ระดับปานกลาง

นวัรัตน์ วิทยาคม (2550) ศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โปรแกรมวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย นักศึกษาระดับปริญญาตรี 4 ปีที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2/2550 โปรแกรมวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษาวิชาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านผู้เรียน นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชายและ

หญิง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน นักศึกษาภาคปกติ และภาคพิเศษ (กศ.พช.) มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 มีความพึงพอใจแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 ใน ด้านเนื้อหาหลักสูตร โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความพึงพอใจแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สูงกว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน ในด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และนักศึกษาที่ชั้นปีที่ 2 และ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน ในด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความพึงพอใจแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สูงกว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ธีรวัฒน์ กำเนิดศิริและคณะ (2550) รายงานวิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาในใบปฏิบัติการกระบวนวิชาพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ (954140) ในสาขาวิชาการจัดการสมัยใหม่และเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงสำรวจในชั้นเรียนคือ เพื่อหาความพึงพอใจในใบปฏิบัติงานของกระบวนวิชาพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ (954140) เพื่อศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง ความทันสมัย และเพื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับใบงานและความต้องการของนักศึกษาต่อบริปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ (954140) วิทยาลัยศิลปะสื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ทั้งหมดจำนวน 134 คน แยกเป็นนักศึกษาภาคปกติ 98 คน และภาคพิเศษ 36 คน เครื่องมือการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามแต่ละใบงาน จำนวน 9 ชุด ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การนับความถี่ ร้อยละ การนับค่าเฉลี่ยและหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจมากต่อบริปฏิบัติงานทุกใบ โดยนักศึกษามีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อบริปฏิบัติงานที่ 4 โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ในการจัดการเอกสารและใบปฏิบัติงานที่ 7 โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการนำเสนองานสูงที่สุด ในส่วนของใบปฏิบัติงานที่ 1 ระบบปฏิบัติการ Dos ที่ใช้ทั่วไปในงานอุตสาหกรรมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำที่สุดในใบปฏิบัติงานทั้ง 9 ใบ ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพศหญิงมีแนวโน้มจะมีความพึงพอใจต่อบริปฏิบัติงานที่ 1, 2 และ 3 มากกว่าเพศชาย นักศึกษาภาคปกติมีแนวโน้มจะมีความพึงพอใจต่อบริปฏิบัติงานที่ 8 มากกว่านักศึกษาภาคพิเศษ นักศึกษาที่ยังไม่ทำงานทำมีแนวโน้มจะมีความพึงพอใจต่อบริงานที่ 4 มากกว่านักศึกษาที่มีงานทำแล้ว